

правосвідомості особистості як освіченого, свідомого, активного, адекватного, законослухняного, відповідального, справедливого громадянина, який готовий брати участь у розбудові української правової держави, відстоювати свої права та права інших людей, виконувати свої обов'язки та будувати власне життя, керуючись законом.

Список використаних джерел

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : Навчальний посібник / В. Й. Бочелюк. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.

2. Загальна теорія держави і права : Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2009. – 584 с.

3. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства : генеза та сучасність : Монографія / Ю. Ю. Калиновський. – Харків : Право, 2008. – 288 с.

4. Никитяева В. В. Правопорядок и правосознание как элементы эффективного правового регулирования / В.В. Никитяева // Вестник ВИ МВД России. – 2007. – №2. – 11 с.

Органи самоорганізації населення в контексті децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування

Юрковська Л.Г., викладач кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор *Олійник А.Ю.*

За останні рік в Україні суттєво загострилися традиційні внутрішні проблеми політико-правового та соціально-економічного життя суспільства. Окрім цього, виникли нові зовнішні загрози державному суверенітету, територіальній цілісності нашої країни, а також нові зовнішньополітичні зобов'язання – Україна 16 вересня 2014 року ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС [4]. Вказані обставини, серед іншого, інтенсифікували процеси пошуку оптимальної для України моделі адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування, які мають ґрунтуватись як на імплементації у вітчизняну правову реальність європейських стандартів місцевого самоврядування, передбачених, зокрема, Європейською Хартією місцевого самоврядування [1], так і на національних самоврядних традиціях. Проте у напрацьованих на даний час проєктах реформ досі залишається неврахованим потенціал органів самоорганізації населення (далі – ОСН) для розвитку місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади, що актуалізує обрану тему роботи.

Серед вітчизняних досліджень останніх десятиліть, присвячених питанням правового статусу, повноважень, місця органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування, можна виділити роботи таких провідних вітчизняних вчених, як О.В. Батанов, В.В. Кравченко, П.М. Любченко, А.Ю. Олійник, М.В. Пітцик, С.Г. Серьогіна, Ю.О. Фрицький та інші, а також дисертаційні дослідження Д.В. Кольцової, Н.В. Мішиної, О.С. Орловського, О.Г. Остапенко тощо. Однак досі залишається повною мірою не розкритим потенціал ОСН як елемента системи місцевого самоврядування, найбільш наближеного до населення.

У зв'язку з вище викладеним, метою даної роботи є з'ясування потенціалу ОСН як елемента системи місцевого самоврядування в

контексті пошуку оптимальної для України моделі адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування та децентралізації влади. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні завдання: аналізуються основні положення розробленої Кабінетом Міністрів України Концепції реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні; визначаються потенційні місця і роль ОСН у запропонованій моделі місцевого самоврядування в Україні; обґрунтовується необхідність вдосконалення законодавчої основи діяльності ОСН в Україні.

Концепція реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні, підготовлена і затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333 від 01 квітня 2014 р., пропонує запровадити в Україні трьохрівневу систему адміністративно-територіального устрою, якій відповідатимуть три рівні місцевого самоврядування з органами публічної влади відповідної компетенції, а саме: рівень області, рівень району, рівень громади. [5]

Найближчим до населення передбачається буде саме рівень громади (село селище, місто), на який запропоновано передати вирішення досить широкого кола питань місцевого значення: місцевий економічний розвиток; розвиток і утримання місцевої інфраструктури; планування розвитку територій громади; питання забудови та благоустрою території; культура та фізична культура; соціальна допомога; швидка медична допомога та первинна охорона здоров'я; середня, дошкільна та позашкільна освіта; муніципальна міліція; пасажирські перевезення на території громади; житлово-комунальні послуги та утримання об'єктів комунальної власності. [5]

Для вирішення вище вказаних питань місцевого значення на рівні громади планується створення таких органів публічної влади: ради громади, виконавчий комітет ради громади, голова громади. [5] ОСН у переліку органів місцевого самоврядування, що створюються на рівні громади, відсутні.

У той же час, у проєкті Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)» ОСН згадуються лише фрагментарно. Зокрема, пропонується істотна зміна обсягу і змісту компетенції ОСН, оскільки сільські, селищні, міські ради зможуть наділяти ОСН не частиною власної компетенції, фінансів, майна, а частиною компетенції своїх виконавчих органів. [2] Такі зміни конституційно-правових основ діяльності ОСН можуть мати неоднозначні наслідки, зокрема, призвести до необхідності внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» [3] у напрямку звуження власних повноважень ОСН. У той же час вказаним законопроектом передбачається, що розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів різних рівнів повинно здійснюватися за принципом субсидіарності [2], а ОСН і у новій моделі місцевого самоврядування залишаються найбільш наближеним до населення елементом системи місцевого самоврядування, що викликає необхідність законодавчого зміцнення матеріальної, фінансової організаційної основи їх діяльності.

Таким чином, ОСН є найбільш наближеним до населення елементом системи місцевого самоврядування як у чинній, так і у розглянутій новій моделі місцевого самоврядування в Україні. ОСН на рівні громади здатні бути реалізаторами принципу субсидіарності та своєю діяльністю сприяти покращенню ефективності управління місцевими справами, досягненню стратегічних цілей розвитку низової демократії як однієї з засад розвитку громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року, Страсбург, ратифікована Законом України № 452/97-ВР від 15 липня 1997 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036/
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування): Проект Закону України № 4178а від 26 червня 2014р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51513.
3. Про органи самоорганізації населення: Закон України № 2625-III від 11.07.2001 р. [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – ст. 254.
4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
5. Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01 квітня 2014 р. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2014. – № 30. – ст. 831.

Щодо питання розвитку місцевого самоврядування в Україні

Осадчий М.М., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, заслужений юрист України

Усі 20 років української незалежності ефективного механізму управління державою – через делегування центром повноважень, відповідальності й ресурсів на місця – так і не було створено. Тому провалилися практично всі інші реформи та їхні імітації, які здійснювалися всіма президентами й урядами. [1, с.5].

Відсутність ефективної моделі оптимального узгодження інтересів держави, регіону й територіальної громади в Україні унеможливило рівномірний економічний і соціальний розвиток усіх регіонів, різниця між якими була відчутною та весь час поглиблювалася.

Конституція України закріпила конституційну модель місцевого самоврядування. Так, в ній містить базове положення про те, що місцеве самоврядування – це право територіальної громади села, селища, міста здійснювати управління місцевими справами. Таке формулювання допускає можливість фактичної відмови громади від самоврядування, або ж неповної, неналежної його реалізації в умовах низького рівня правосвідомості і правової культури населення даної територіальної одиниці.

Громади можуть здійснювати своє право самостійно (через форми прямої демократії) або через органи місцевого самоврядування: